

Krzysztof Fokt, Maciej Mikuła (opracowanie, wydanie i przekład), *Oppidum nostrum Mislimicze. Dokumenty monarsze dla miasta Myślenic z czasów piastowskich i jagiellońskich*, Myślenice: Muzeum Niepodległości w Myślenicach, 2022, s. 9–22

TROSKA KRÓLA O SWE MIASTO

Nasze miasto – *oppidum nostrum* – pojawia się niejednokrotnie w dokumentach monarszych dla Myślenic. Tak król określał miejscowości należące do domeny monarszej, a zatem pozostające we władaniu króla nie tylko przez wzgląd na jego uprawnienia władcze (*imperium*), ale także zwierzchnie uprawnienia właścicielskie (*dominium*). Oddalone o trzydzieści kilometrów na południe od Krakowa, położone na Drodze Królewskiej na Węgry (*Via Regia*) *Mislimicze* rzeczywiście należały do domeny monarszej i pełniły w niej funkcję szczególną. Dochód z tego miasta stanowił jedną ze składowych uposażenia kasztelana krakowskiego, wyprzedzającego w hierarchii ważności innych lokalnych urzędników Królestwa Polskiego. Myślenice, oprócz kasztelana, miały także innego protektora, który mógł zabiegać u króla o poparcie i łaskę. Był nim wójt dziedziczny. Funkcja ta, nieodłącznie związana z posiadaniem niemałego majątku w mieście, została skupiona w II połowie XV wieku w rękach szlacheckiej rodziny Jordanów. Pełnili oni rozliczne funkcje państwowe, włącznie z tym, iż Jan Jordan piastował urząd kasztelana bieckiego¹, a Spytek Wawrzyniec Jordan był kasztelanem krakowskim². On to w 1557 r. darował kasztelanii krakowskiej wójtostwo myślenickie³.

W niniejszym zbiorze chcieliśmy zebrać zachowane okruchy monarszej troski o królewskie miasto Myślenice w okresie od pierwszej wzmianki o miejscowości (1253–1258), aż po początki II połowy XVI stulecia, kiedy to – jak wyżej wspomniano – nastąpiło darowanie wójtostwa kasztelanii krakowskiej w 1557 r. Owa darowizna to naturalna cezura w historii Myślenic doby przedrozbiorowej, ponieważ zamyka okres ukształtowania i pierwszego etapu rozwoju miasta. Wtedy to *Mislimicze*, rozłożone w urokliwej dolinie rzeki Raby, u progu rozległych kompleksów leśnych zwanych *Silva Nigra* (Czarny Las), posiadały już ustalony układ przestrzenny oraz obszerny zestaw przysługujących mieszkańcom praw. To w tym okresie pojawiają się tak podstawowe dla topografii miasta określenia, jak Dolne i Górne Przedmieście (Dolna i Górna Wieś), a także Stradom, budzący skojarzenia z krakowskim Stradomiem.

Niestety, dawne archiwum miasta Myślenic uległo rozproszению podczas I wojny światowej i obecnie nieznane jest miejsce przechowywania oryginalnych

¹ Jan Jordan z Zakliczyna h. Trąby, wójt myślenicki w latach 1472–1507, od 1503 do śmierci w 1507 r. kasztelan biecki.

² Spytek Wawrzyniec Jordan h. Trąby, kasztelan krakowski od 1565 do śmierci w 1568 r.

³ Michał Piela, *Myślenice w okresie staropolskim (do 1772 roku)*, [w:] Stanisław Cichoń, Paweł Lemaniak, Piotr Lemaniak, Robert Murzyn, Michał Piela, Paweł Valde-Nowak, Magdalena Wróblewska, Dariusz Zdziech, *Myślenice. Monografia miasta*, red. Tomasz Gąsowski, Myślenice–Kraków 2012, s. 176.

dokumentów królewskich oraz innych licznych źródeł proveniencji miejskiej⁴. Z tego względu sięgaliśmy do ksiąg urzędów, w których znalazły się kopie dokumentów królewskich. Skupiliśmy się na wczesnym okresie funkcjonowania miejscowości – od pierwszej wzmianki o *bronie myślenickiej* (1253–1258) przez dokument sprzedaży sołectwa myślenickiego dwóm Hynkom z Wieliczki z 1342 r., kończąc w połowie wieku XVI w., kiedy to wspomniany już Wawrzyniec Spytek Jordan darował był wójtostwo kasztelanii krakowskiej. Dodatkowo wspomagaliśmy się odczytami sprzed ponad stu lat, dokonywanymi przez Jana Wiktora Kutrzebę, przechowywanymi obecnie w Bibliotece Jagiellońskiej⁵. W poszukiwaniu odpisów przejrane zostały także Teki Emila Kubali, przechowywane w Muzeum Niepodległości w Myślenicach.

Dwa pierwsze źródła naświetlają początki Myślenic. Trzecie stanowi królewskie potwierdzenie rozwijania akcji lokacyjnej prowadzonej przez wójta, który zakładał osadę dla tkaczy na Stradomiu. W kolejnych dokumentach Myślenice wzmiankowane są jako *oppidum*, czyli miasto małe, niemniej mogło się ono poszczycić istotnymi uprawnieniami. Do bardzo rzadkich należą regulacje królewskie dotyczące ustroju miejskiego – Myślenice takowe posiadały. Król brał udział w tworzeniu podwalin prawnych dla myślenickiego rzemiosła, zatwierdzając statut cechowy⁶. Zapewnił miastu prawo do organizowania czterech dorocznych jarmarków oraz wolnego tygodniowego targu na mięso. Myśleniczanie cieszyli się także zwolnieniami celnymi. Ale król troskliwy i dobry miał być jednocześnie królem sprawiedliwym, który potrafi także nałożyć słuszną karę. Tak było i w przypadku Myślenic, które nie wywiązały się z obowiązku sfinansowania wozu bojowego, co wywołało w 1539 r. reakcję ze strony Zygmunta I Starego. Gwoli prawdy, nie było to jedyne miasto, które zawiodło wówczas monarchę.

W wydawanym zbiorze znalazły się także źródła dokumentujące rozstrzyganie przez króla spraw indywidualnych. Prezentujemy zezwolenia na poszukiwania górnicze, uwolnienie Jakuba Kędziora od oskarżenia o fałszowanie monety, wydanie myśleniczanom czasowego listu żelaznego. Bogate wójtostwo dziedziczne pełniło istotną rolę w życiu miasta. Jego zasobności dowodzi taksacja z 1513 r. Był to obszerny dokument, potwierdzony przez króla i znany właśnie dzięki temu potwierdzeniu, zbierający wykaz wszystkich uprawnień wójtów myślenickich. Pozwala jednocześnie wyobrazić sobie Myślenice sprzed ponad 500 lat. Kolejne źródło to królewska zgoda, by wójt myślenicki, Mikołaj Jordan z Zakliczyna, ustanowił fundację dla Kolegium Prawniczego Uniwersytetu Krakowskiego. Zachowało się także ogólne królewskie potwierdzenie praw miasta wydane w 1548 r.

Każde źródło prezentujemy zarówno w formie edycji krytycznej, jak również w przekładzie polskim. Poprzedzamy je krótkim wprowadzeniem, którego zadaniem jest wyjaśnienie specyfiki akcji prawnej oraz naszkicowanie szerszego kontekstu.

⁴ Wedle spisu sporządzonego na sądzie gajonym w 1594 r., w archiwum miejskim przechowywanych było kilkanaście dokumentów, w tym zwolnienie z ceł udzielone przez Zygmunta I Starego oraz potwierdzenia praw wydane przez Zygmunta II Augusta, Stefana Batorego i Zygmunta III. Jan Wiktor Kutrzeba, *Źródła do historii miasta Myślenic*, Biblioteka Jagiellońska, sygn. przyb. 190/61, k. 101r–101v.

⁵ Jan Wiktor Kutrzeba, *Źródła do historii*.

⁶ Jest to jedyny dokument z wieku XVII, lecz dotyczy zatwierdzenia statutu cechowego z 1454 r., dlatego postanowiliśmy włączyć go do niniejszej edycji.

Historia Myślenic do połowy XVI wieku w świetle źródeł pisanych była przedmiotem badań, które zaowocowały pracami monograficznymi. Monografii *Myślenice* Jana Wiktora Kutrzeby z 1900 r., pracy niezwykle wartościowej, ponieważ powstałej jeszcze przed zgubnym rozproszeniem archiwum miejskiego, nie może pominąć żaden badacz i miłośnik historii miasta⁷. Pogłębiony rys historyczny w kontekście innych miejscowości regionu zaprezentował w 1970 r. Feliks Kiryk⁸. Do najnowszych, szczegółowych ujęć monograficznych należą wartościowe studia Michała Pielę SDS, poświęcone historii parafii oraz samego miasta, silnie osadzone na źródłach proveniencji kościelnej⁹. Cennym zasobem danych źródłowych są hasła opracowane przez Jacka Laberscheka w *Słowniku historyczno-geograficznym województwa krakowskiego w średniowieczu*: „Myślenice”, „Myślenice brona”, „Myślenice dobra urzędu kasztelana krakowskiego”, „Myślenice huta”, „Myślenice kamieniołomy”, „Myślenice wójtostwo dziedziczne”¹⁰.

Niniejszym wydaniem mamy nadzieję poszerzyć biblioteczkę historii królewskiego miasta Myślenice. Edycja źródłowa ma na celu, jak często ujmowano to w starszej historiografii, zapewnienie okien, przez które samodzielnie obserwować można rzeczywistość przeszłą.

Składamy serdeczne podziękowanie doktorowi Karolowi Nabiałkowi za bardzo cenne uwagi i wskazówki zawarte w recenzji oraz wnikliwe przejrzanie naszych odczytów dokumentów.

Wydawcy

⁷ Jan Wiktor Kutrzeba, *Myślenice. Notatki do historii miasta Myślenic*, Kraków 1900.

⁸ Feliks Kiryk, *Dzieje powiatu myślenickiego w okresie przedrozbiorowym*, [w:] *Monografia powiatu myślenickiego*, pod red. Romana Reinfussa, t. I, *Historia*, Kraków 1970, s. 27–165.

⁹ Michał Pielę, *Historia parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Myślenicach*, Wrocław 2011; Michał Pielę, *Myślenice w okresie staropolskim*.

¹⁰ Jacek Laberschek [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. V, z. 1, red. Waldemar Bukowski, Kraków 2016, s. 162–225.

NOTA EDYTORSKA

Znaczna część prezentowanych w niniejszym wydaniu źródeł nie została dotychczas opublikowana w formie edycji krytycznych, z wyjątkiem jednego dokumentu nie były także przetłumaczone na język polski. W przypadku źródeł dotychczas niewydawanych, edycja opracowana została z wykorzystaniem dostępnych kopii, w oparciu o projekt instrukcji wydawniczej opracowanej przez Adama Wolffa (z uwzględnieniem wyliczonych poniżej zastrzeżeń)¹¹. W edycji nie zostały zaznaczone różnice ortograficzne między kopiami, pozostające bez wpływu na treść. Modernizacja ortografii przeprowadzona została w minimalnym zakresie, bazując generalnie na brzmieniu tekstu. Zgodnie z instrukcją dokonywano zamiany $v \rightarrow u$, $u \rightarrow v$, $y \rightarrow ii/i$ $j \rightarrow i$ z zachowaniem wartości fonetycznej głosek; pozostawiono pisownię *ewm* oraz ujednolicono pisownię *iudicium*, *iura*, *ius* zgodnie z zaleceniem instrukcji. Nie ingerowano w pisownię nazw własnych, stąd pozostał przykładowo zapis *Firlej*. Ortografia została ujednolicono w obrębie poszczególnych dokumentów. Skreślenia odnotowane zostały w przypisach literowych. Na oznaczenie powtarzania wyrazu użyto znaków {}. Nawiasy ostre < > zaznaczają uzupełnienia w tekście z epoki. Uzupełnienia wydawców zaznaczone zostały w nawiasie kwadratowym []. Interpunkcję zmodernizowano. Nie umieszczano przecinka przed 'et' w wyliczeniach. Kilkuwyrazowe fragmenty wymagające komentarza w przypisach literowych zaznaczano ^{a--a}.

Przypisy rzeczowe posiadają numerację ciągłą w obrębie całej książki, włączywszy w to wprowadzenia do poszczególnych dokumentów, stąd odmiennie od zalecenia wspomnianej instrukcji wprowadzono je konsekwentnie antykwą. W przypisach tych objaśniono osoby, o ile sprawowały urzędy i funkcje publiczne, świeckie i kościelne. Objasnienia osób w przypisach rzeczowych nie są ich kompletnymi biogramami. Dane biograficzne w przytłaczającej większości pochodziły z kilku wyliczonych poniżej publikacji, do których nie odsyłało szczegółowo w przypisach; szczegółowo odsyłamy do literatury jedynie wówczas, gdy konkretne informacje pochodziły z innych źródeł lub opracowań. Dane o sprawowanych urzędach zamieszczono w przypisach za wydaną pod redakcją Antoniego Gąsiorowskiego serią *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*¹²,

¹¹ Adam Wolff, *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku*, „Studia Źródłoznawcze” 1957, t. I, s. 155–181.

¹² *Burgrabiowie zamku krakowskiego XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. Waldemar Bukowski, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1999 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 5); *Urzędnicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Chłapowski [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. X); *Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Mikulski [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1990 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. VI, z. 2); *Urzędnicy małopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. Janusz Kurtyka [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 1); *Urzędnicy podolscy XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Eugeniusz Janas [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1998 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 3); *Urzędnicy wielkopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. Maria Bielińska, Antoni Gąsiorowski, Józef Łojko, pod red. Antoniego

*Polskim słownikiem biograficznym*¹³, spisami urzędników krakowskich w opracowaniu Zdzisława Nogi¹⁴ oraz *Encyklopedią katolicką*¹⁵. Daty dzierżenia wójtostwa dziedzicznego podajemy wedle ustaleń Jacka Laberscheka w haśle „Myślenice wójtostwo dziedziczne” w *Słowniku historyczno-geograficznym województwa krakowskiego w średniowieczu*¹⁶. Położenie objaśnianych miejscowości ustalaliśmy względem najbliższego miasta, niekoniecznie Myślenic. Objasnienia terminów staropolskich zaczerpnięto zasadniczo ze *Słownika polszczyzny XVI wieku*¹⁷. Terminy te właściwie nie powtarzają się w dokumentach, stąd postanowiono nie dołączać odrębnego słowniczka, lecz objaśniono je w przypisach rzeczowych.

Czytelnik zauważy, że przekład dokumentów na język polski charakteryzują dwie cechy. Pierwsza – brzmienie jest stylizowane w sposób nawiązujący do staropolskiego formularza dokumentowego. Druga – celem tłumaczenia była nie tyle dosłowność, co oddanie sensu. W jednym przypadku (dokumentu nr 2) odstąpiono od opracowania nowego przekładu, a wydano staropolskie tłumaczenie odnośnego źródła z 1766 r. Wobec wystąpienia w tym przekładzie pewnych nieścisłości, zaistniałe rozbieżności między nim a łacińską podstawą wraz z niezbędnymi komentarzami zaznaczono w przypisach rzeczowych.

Edycję wieńczy skorowidz osobowo-geograficzny. Zawiera on wykaz osób i nazw geograficznych wzmiankowanych w wydawanych źródłach oraz we wstępie i przypisach, przy czym nie uwzględniano jako osobnych haseł w skorowidzu (ani nie objaśniano w przypisach) nazw miejscowości występujących tylko jako oznaczenia

Gąsiorowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1985 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. I, z. 1); *Urzędnicy wielkopolscy XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Adam Bieniaszewski, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Wrocław 1987 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. I, z. 2); *Urzędnicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Edward Opaliński i Hanna Żerek-Kleszcz, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. II, z. 2); *Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Henryk Gmiterek i Ryszard Szczygieł, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 2); *Urzędnicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Stanisław Cynarski i Alicja Falniowska-Gradowska, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 2); *Urzędnicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Witold Kłaczewski i Wacław Urban, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 4); *Urzędnicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku (ziemie halicka, lwowska, przemyska, sanocka). Spisy*, oprac. Kazimierz Przyboś, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 1); *Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Chłapowski i Alicja Falniowska-Gradowska, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 3).

¹³ *Polski słownik biograficzny*, r.m.w. 1935–2021.

¹⁴ Zdzisław Noga, *Urzędnicy miejscy Krakowa, cz. 2: 1500–1794*, Kraków 2008 (*Spisy urzędników miejskich z obszaru dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza Zachodniego*, t. III, z. 1, red. nauk. Krzysztof Mikulski).

¹⁵ *Encyklopedia katolicka*, t. 1–20, Lublin 1973–2014.

¹⁶ Jacek Laberschek, *Myślenice wójtostwo dziedziczne*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. V, z. 1, red. Waldemar Bukowski, Kraków 2016, s. 189–193.

¹⁷ *Słownik polszczyzny XVI wieku*, t. 1–39, Warszawa 1966–2021; wersja internetowa: <https://spxvi.edu.pl> (dostęp: 15.06.2022).

bądź przydomki odmiejskowe przy imionach osób. Przy osobach wskazano w skorowidzu sprawowane przez nie urzędy wzmiankowane w treści źródeł.

WYKAZ SKRÓTÓW

Akc. – akcesja

BJ – Biblioteka Jagiellońska

BN – Biblioteka Narodowa

CCR – *Acta Castrensia Cracoviensia Relationes*

h. – herb

KDM – *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. III: 1333–1386, wyd. Franciszek Piekosiński, Kraków 1887

Kop. – kopia

MK – Metryka Koronna

MRPS – *Matricularum Regni Poloniae Summaria*, t. III–V.1, oprac. Teodor Wierzbowski, Warszawa 1908–1919.

Or. – oryginał

Przyb. – przybytki

Reg. – regest

Rkp. – rękopis

Słownik XVI w. – *Słownik polszczyzny XVI wieku*, t. 1–39, Warszawa 1966–2021

Sygn. – sygnatura

BIBLIOGRAFIA

Źródła archiwalne

Archiwum Główne Akt Dawnych

Zbiór dokumentów pergaminowych: sygn. 6146, sygn. 6153

Metryka Koronna. Księgi wpisów t. 21, 22, 23, 24, 29, 31, 36, 44, 55, 58, 80

Archiwum Narodowe w Krakowie

Zbiór Dzieduszyckich, sygn. ADzied. perg. I/4

Księgi grodzkie krakowskie, *Castrensia Cracoviensia Relationes*, t. 22, sygn. 29/5/0/2/666

Księgi grodzkie krakowskie, *Castrensia Cracoviensia Relationes*, t. 56, sygn. 29/5/0/1/56

Księgi ziemskie czchowskie *Inscriptiones et decreta terminorum districtus Czchoviensis*, t. 28, sygn. 29/1/0/6.1/539

Biblioteka Jagiellońska

Miasto Myślenice – zbiór rękopisów, nr 972

Miasto Myślenice – zbiór rękopisów, sygn. 5939

Jan Wiktor Kutrzeba, *Źródła do historyi miasta Myślenic*, sygn. przyb. 190/61

Biblioteka Naukowa Polskiej Akademii Umiejętności i Polskiej Akademii Nauk w Krakowie

Polska Akademia Umiejętności. *Materiały do Kodeksu Dyplomatycznego Małopolski tom V, 1451–1506*, oprac. Waldemar Bukowski, Franciszek Sikora, Jan Wroniszewski. Red. Waldemar Bukowski, przy współpracy Janusza Szyszki, Kraków 2014, nr 2252 (sygn. dotychczasowa T, 57; http://www.kodeks.pau.krakow.pl/img/T57_1.jpg, dostęp: 07.05.2022)

Muzeum Niepodległości w Myślenicach

Księga ławników (akta rezygnacyj i kontraktów) od 1700 do 1728, sygn. I/R/3065

Teki Kubali, z. 11, sygn. I/6/RM, dokument nr 17, 19, 20

Źródła wydane

Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowie, t. XIX, Lwów 1906.

Codex diplomaticus Poloniae, t. III, wyd. Leon Rżyszczewski, Antoni Muczkowski, Warszawa 1858.

Kodeks dyplomatyczny klasztoru tynieckiego, cz. I obejmująca rzeczy od roku 1105 do roku 1399, wyd. Wojciech Kętrzyński, Lwów 1875.

- Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. III: 1333–1386, wyd. Franciszek Piekosiński, Kraków 1887.
- Lustracja ceł i myt małopolskich z 1565 roku*, wyd. Bożena Wyrozumska, współprac. Marcin Starzyński, oprac. indeksów Patrycja Wiencierz, Kraków 2019.
- Lustracja dróg województwa krakowskiego z roku 1570*, wyd. Bożena Wyrozumska, wstęp i skorowidz rzeczowy oprac. Karol Buczek, Wrocław 1970.
- Materyały archiwalne wyjęte głównie z metryki litewskiej od 1348 do 1607 roku*, wyd. Antoni Prohaska, Lwów 1890.

Opracowania

- Buczek Karol, *Stróże. Studium z ustroju społecznego Polski wczesnofeudalnej*, „Roczniki Dziejów Społecznych i Gospodarczych” 1957 [wyd. 1958], R. 19, s. 11–41.
- Burgrabiowie zamku krakowskiego XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. Waldemar Bukowski, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1999 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 5).
- Encyklopedia katolicka*, t. 1–20, Lublin 1973–2014.
- Fastnacht Adam, *Słownik historyczno-geograficzny ziemi sanockiej w średniowieczu*, cz. 3, (O–Z), do dr. przygot. Anna Fastnacht-Stupnicka, Antoni Gąsiorowski, Kraków 2002.
- Gronowski Tomasz M., *Zwyczajny klasztor, zwyczajni mnisi. Wspólnota tyniecka w średniowieczu*, Kraków 2007.
- Katalog dokumentów Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, cz. 1: *Dokumenty z lat 1507–1700*, oprac. Adam Fastnacht, Wrocław 1953.
- Kiryk Feliks, *Dzieje powiatu myślenickiego w okresie przedrozbiorowym*, [w:] *Monografia powiatu myślenickiego*, pod red. Romana Reinfussa, t. I, *Historia*, Kraków 1970, s. 27–165.
- Kutrzeba Jan Wiktor, *Myślenice. Notatki do historii miasta Myślenic*, Kraków 1900.
- Laberschek Jacek, *Melsztyn*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. IV, z. 2, red. W. Bukowski, Kraków 2009, s. 209–268.
- Laberschek Jacek, *Myślenice brona*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. V, z. 1, red. W. Bukowski, Kraków 2016, s. 162–225.
- Laberschek Jacek, *Myślenice wójtostwo dziedziczne*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. V, z. 1, red. W. Bukowski, Kraków 2016, s. 162–225.
- Laberschek Jacek, *Myślenice*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. V, z. 1, red. W. Bukowski, Kraków 2016, s. 162–225.
- Leszczyńska-Skrętowa Zofia, *Janina*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. II, z. 2, red. Antoni Gąsiorowski, Wrocław 1989, s. 209.

- Leszczyńska-Skrętowa Zofia, *Kuroseki*, [w:] *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, cz. III, z. 2, red. Franciszek Sikora, Kraków 1997, s. 363–364.
- Matricularum Regni Poloniae summaria*, t. III–V.1, oprac. Teodor Wierzbowski, Warszawa 1908–1919.
- Makara Jakub, *Dzieje parafii jarosławskiej*, Jarosław 1936.
- Mikuła Maciej, *Prawodawstwo króla i sejmu dla małopolskich miast królewskich (1386–1572). Studium z dziejów rządów prawa w Polsce*, Kraków 2014.
- Noga Zdzisław, *Urzędnicy miejscy Krakowa*, cz. 2: 1500–1794, Kraków 2008 (*Spisy urzędników miejskich z obszaru dawnej Rzeczypospolitej, Śląska i Pomorza Zachodniego*, t. III, z. 1, red. nauk. Krzysztof Mikulski).
- Piela Michał, *Historia parafii pw. Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Myślenicach*, Wrocław 2011.
- Piela Michał, *Myślenice w okresie staropolskim (do 1772 roku)*, [w:] Stanisław Cichoń, Paweł Lemaniak, Piotr Lemaniak, Robert Murzyn, Michał Piela, Paweł Valde-Nowak, Magdalena Wróblewska, Dariusz Zdziech, *Myślenice. Monografia miasta*, red. Tomasz Gąsowski, Myślenice–Kraków 2012.
- Polski słownik biograficzny*, r.m.w. 1935–2001.
- Schmidt Michał, Starzyński Marcin, *Nowe miasto tkackie? Szkic do dziejów społeczno-gospodarczych podkrakowskiego Kazimierza*, „Kwartalnik Historii Kultury Materialnej” 2015, R. 63, nr 1, s. 15–27.
- Słoń Marek, *Miasta podwójne i wielokrotne w średniowiecznej Europie*, Wrocław 2010.
- Słownik polszczyzny XVI wieku*, t. 1–39, Warszawa 1966–2021; wersja internetowa: <https://spxvi.edu.pl> (dostęp: 15.06.2022).
- Urzędnicy centralni i nadworni Polski XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Chłapowski [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. X).
- Urzędnicy kujawscy i dobrzyńscy XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Mikulski [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik: Biblioteka Kórnicka, 1990 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. VI, z. 2).
- Urzędnicy małopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. Janusz Kurtyka [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 1).
- Urzędnicy podolscy XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Eugeniusz Janas [et al.], pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1998 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 3).
- Urzędnicy wielkopolscy XII–XV wieku. Spisy*, oprac. Maria Bielińska, Antoni Gąsiorowski, Józef Łojko, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1985 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. I, z. 1).
- Urzędnicy wielkopolscy XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Adam Bieniaszewski, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Wrocław 1987 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. I, z. 2).

- Urzędnicy województw łęczyckiego i sieradzkiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Edward Opaliński i Hanna Żerek-Kleszcz, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. II, z. 2).
- Urzędnicy województwa bełskiego i ziemi chełmskiej XIV–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Henryk Gmiterek i Ryszard Szczygieł, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1992 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 2).
- Urzędnicy województwa krakowskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Stanisław Cynarski i Alicja Falniowska-Gradowska, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 2).
- Urzędnicy województwa lubelskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Witold Kłaczewski i Wacław Urban, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 4).
- Urzędnicy województwa ruskiego XIV–XVIII wieku (ziemie halicka, lwowska, przemyska, sanocka). Spisy*, oprac. Kazimierz Przyboś, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1987 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. III, z. 1).
- Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, oprac. Krzysztof Chłapowski i Alicja Falniowska-Gradowska, pod red. Antoniego Gąsiorowskiego, Kórnik 1993 (*Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, t. IV, z. 3).
- Wolff Adam, *Projekt instrukcji wydawniczej dla pisanych źródeł historycznych do połowy XVI wieku*, „*Studia Źródłoznawcze*” t. I, 1957, t. I, s. 155–181.